Žygimanto Augusto, Zigmanto Vazos ir Jono Kazimiero smulkių nominalų monetų. Rasta XIX a. 2 dešimtmečio – XX a. I pusės kareiviškų sagų (seniausia Napoleono armijos, vėliausia – Lietuvos Respublikos). Metalo dirbinių grupę sudaro kasdieniai to meto buities reikmenys: antpirščiai, peiliai ir jų dalys, skiltuvai, žirklės, pasagos, spynos, žalvarinių dangtelių ir piniginių užkabų liekanos, šaunamųjų ginklų šratai; papuošalų – stiklinių karoliukų, pakabučių, žiedų fragmentai ir kitokių neaiškios paskirties dirbinių liekanos. To meto gamybą reprezentuoja tiglio, skirto žalvariui lydyti, dugno fragmentas.

Polocko St. 7A

In 2014, an investigation was conducted on the plot at Polocko St. 7A. A 450 m^2 area was excavated and another 377 m^2 surveyed. Only layers of late 19th–20th-century rubbish were discovered down to a depth of 3 m in the S part of the plot (Fig. 1). A 1–3.9 m thick layer, which was of a fill nature (except at the site of an outbuilding) and had a roughly 2.5 m thick bottom horizon dating to the 16th–17th centuries, was found in the N and central parts of the plot. The remains of two cobble pavings were at a depth of 1–1.6 m in the central part of the plot (Fig. 2). The foundation of a 4x4 m outbuilding was discovered under the stone paving in the N part. Meanwhile a ditched filled in the second half – late 17th century was excavated in the central part (Fig. 3). Three burials from the same time were found on its slopes. A serial production specimen from the Vilnius mint, a 1555 jeton of Stanisław Miłoszewski was found (Fig. 4).

Linas Kvizikevičius,
Gintautas Rackevičius

Lydos gatvė 5

Vilniaus senamiestyje, sklype ties Lydos, Pranciškonų ir Šv. Mikalojaus gatvių sankryža, Lydos g. 5, planuojamos naujo pastato statybos. Pagal architektūrinių, istorinių, archeologinių ir kartografinės medžiagos sugretinimo, tyrimų rezultatus ketinama naująjį pastatą statyti ant išlikusių pamatų liekanų. Prieš pradedant pastato projektavimo darbus, norėta išsiaiškinti tikslias sklypo ŠR dalyje esančių pastatų liekanų vietas, jų būklę.

Sklype tirta 50 m^2 plote (1 pav.) ir papildomai atidengta 4 m^2 dydžio 2001 m. archeologinių tyrimų (V. Daminaitis) ploto dalis bei čia buvęs XVIII a. vidurio mūrinio pastato pamatinės dalies fragmentas (*ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 180).

Ankstyviausiame XVIII a. 4 dešimtmečio Vilniaus plane iš G. M. Fiurstenhofo žemėlapių rinkinio teritorija ties dabartinių Šv. Mikalojaus, Pranciškonų ir Lydos gatvių sankryža vaizduojama be pastatų. 1808 m. Vilniaus plane čia parodyti visiškai susiformavę 356-osios posesijos statiniai, sklype stovėję pastatai ir vidinis kiemas. Gretimos į V, 357-osios posesijos Š kraštas prie dabartinės Lydos gatvės vaizduojamas be pastatų (2 pav.). 1834 m. sudarytoje Lydos gatvės P pusės išklotinėje vaizduojami 356 ir 357 posesijoje buvusių dviaukščių pastatų Š fasadai (3 pav.). 1912 m. Jano Bulhako fotografijos dešinėje matome antrą iš kairės 1834 m. išklotinėje vaizduojamo namo fasadą (Bulhak J., *Vilnius*. Vilnius, 2013, t. I, pav. 64). 1917 m. A. Holerio piešinio dešinėje matome pirmo iš kairės 1834 m. išklotinėje vaizduojamo namo fasado dalį (4 pav.). Kartografiniuose ir ikono-

grafiniuose šaltiniuose vaizduojami dabartinės Lydos g. 5 sklype stovėję namai sugriauti XX a. viduryje, detaliausias čia stovėjusių pastatų planinės struktūros vaizdas matomas 1930 m. sudarytame plane. XX a. II pusėje pastatų pamatinės dalys dar kartą suniokotos tiesiant magistralinę šiluminę trasą, kasant elektros kabelio tranšėją.

1 pav. 1930 m. plano ir 2008–2014 m. architektūrinių ir archeologinių tyrimų sugretinimas: 1 – XVI a. pabaiga; 2 – XVIII a. vidurys; 3 – XVIII a. pabaiga – XIX a. pradžia; 4 – neišlikę pamatai.

Fig. 1. A comparison of a 1930 plan with the 2008–2014 architectural and archaeological investigations: 1 – late 16th century; 2 – mid-18th century; 3 – late 18th century – early 19th century; 4 – foundations that have not survived.

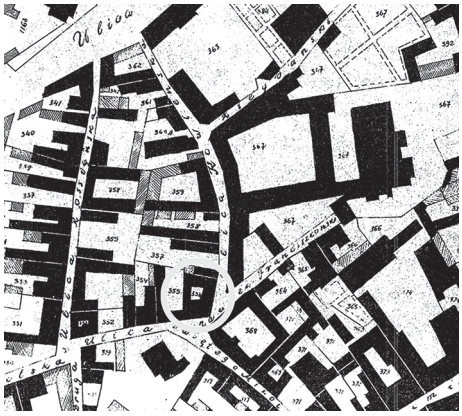

2 pav. 1808 m. Vilniaus plano fragmentas su pažymėta tyrimų vieta.

Fig. 2. A fragment of an 1808 plan of Vilnius.

3 pav. 1834 m. Lydos gatvės P pusės išklotinė (Drėma Z., Dingęs Vilnius, 1991, p. 268–269, pav. 402

Fig. 3. A close-up of the S side of Lydos Street in 1834.

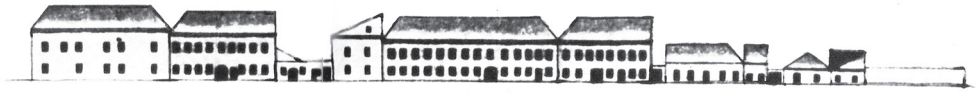

4 pav. Šv. Mikalojaus bažnyčia iš Lydos gatvės pusės 1917 m. (Drėma V., Dingęs Vilnius, 1991, p. 270, pav. 403, A. Holerio piešinys).

Fig. 4. The Church of St Michael in 1917, as seen from Lydos Street.

2014 m. Lydos g. 5 sklype tirtas kultūrinis sluoksnis 2,7–2,8 m storio. Patikslintos XVIII a. viduryje sklype statyto namo ŠR kampo koordinatės – LKS94 X 6060988, Y 585698. Nustatyta, kad namo ŠR patalpa buvo be rūsio, kitaip, nei 2001 m. tirta ir 2014 m. papildomai tirta namo PR patalpa su pusrūsiu.

Išlikusių pastato išorinių Š ir R sienų pamatinių dalių plotis: XVI a. pabaigos mūro plotis – 0,8–1,1 m, XVIII a. vidurio mūrų – 60–70 cm viršuje ir 80–90 cm apačioje. Pastato ŠR kampas suardytas XX a. įrengiant betoninę konstrukciją ir kasant elektros kabelio tranšėją. Prie XVIII a. vidurio pastato R sienos 30 cm gylyje (ties H_{abs} 114,50 m altitude) išlikęs ŠR patalpos pirmojo aukšto plytų grindų fragmentas, atidengto pastato XVIII a. vidurio ir XIX a. I pusės pertvarinių sienų dalys, taip pat ŠR patalpos ŠV kampe stovėjusios šildymo krosnies pamato liekanos (5 pav.). Lydos gatvėje XVIII a. vidurio pastato išorėje 40 cm gylyje surastas XIX–XX a. pradžios akmenimis grįsto gatvės paviršiaus fragmentas.

XVII–XVIII a. I pusės sluoksniai su XVII–XVIII a. krosnių koklių (5 pav.) ir buitinių keraminių indų liekanomis perkasti XVIII a. viduryje – namo statybos metu. Tyrimų ploto ŠV dalyje XVIII a. viduryje statyto namo sienos priglaustos prie XVI a. pabaigoje čia stovėjusio namo su rūsiu R galo. Dauguma XVIII a. vidurio pastato vidaus patalpų sienų sunaikintos XX a. II pusėje tiesiant šiluminę trasą, tikėtina, ir 2001 m. netinkamais metodais tiriant pastato požeminės dalies liekanas. 2,7–2,8 m storio ir 1–1,5 m pločio nesuardyta kultūrinio sluoksnio juosta išlikusi tik ties XVIII a. vidurio pastato Š ir R sienomis. Visiškai atidengti pastato sienas tikslinga tik parengus pastato atstatymo projektą. Jas atidengiant būtina tvirtinti pamatų liekanas.

Tyrimų metu surasta 40 vienetų XVII–XIX a. radinių. Daugiausia jų aptikta 2001 m. tirto ploto užpylimuose, nes nurodomas 48 m^2 2001 m. tyrimų plotas buvęs gerokai didesnis. Didesnė sklypo dalis buvo iškasta mechanizuotai dar 2001 m.

Lydos St. 5

The construction of a new building is planned on the Vilnius old town plot at Lydos St. 5 at the intersection of Lydos, Pranciškonų, and Šv. Mikalojaus streets. Based on the investigation results and a comparison of the architectural, historical, archaeological, and cartograph-

ical material (Figs. 2–4), the construction of a new building on the surviving remains of the foundations is foreseen. Prior to starting the building design work, there was a desire to ascertain the precise locations of the building remains in the NE part of the plot and the state of their survival. 50 m^2 were excavated on the plot and 4 m^2 of the area excavated in 2001, where there was a foundation fragment from a former mid-18th-century masonry building, was additionally uncovered (Fig. 1).

In 2014, the cultural layer excavated on the plot at Lydos St. 5 was 2.7–2.8 m thick. The coordinates of the NE corner of the home erected on the plot in the mid-18th century were corrected. It was determined that the home's NE room did not have a basement, unlike the home's SE room and basement, which were excavated in 2001 and additionally excavated in 2014.

Among the building's surviving exterior, N, and E wall foundations, the late 16th-century wall was 0.8–1.1 m wide, the mid-18th-century walls 60–70 cm wide at the top and 80–90 cm at the bottom (Fig. 5). The building's NE corner was destroyed in the 20th century in installing a concrete construction and digging a power cable trench.

A floor fragment from the NE room's ground floor has survived near the mid-18th cen-

5 pav. XVI a. pabaigos, XVIII a. vidurio, XIX a. pradžios pastatų sienų liekanos plote 1 iš PV ir XVII a. koklio rekonstrukcija. G. Rackevičius nuotr.

Fig. 5. Area 1, the remains of late 16th, mid-18th, and early 19th-century building walls, as seen from the SW; a reconstruction of a 17th-century stove tile.

tury building's E wall at H_{abs} 114.50 m. Parts of the mid-18th and first half of the 19th-century partition walls were unearthed as well as the remains of a heating stove foundation in the NW corner of the NE room. A fragment of 19th – early 20th-century stone street surface was found at a depth of 40 cm outside the mid-18th-century building on Lydos street.

17th – first half of the 18th-century layers with the remains of 17th–18th-century stove tiles (Fig. 5) and household pottery vessels were disturbed during the construction of the mid-18th-century home. In the NW part of the excavated area, the walls of the mid-18th-century home are nestled against the E end of the home and basement that stood at this site in the late 16th century.

The majority of the walls of the inner rooms of the mid-18th-century building were destroyed in laying a heating line in the second half of the 20th century and probably through the use of unsuitable methods in investigating the remains of the building's underground part in 2001. A 2.7–2.8 m thick and 1–1.5 m wide strip of undisturbed cultural layer has survived only beside the N and E walls of the mid-18th-century building.

40 17th–19th-century finds were discovered during the investigation. The majority of the finds were discovered in the backfill of the area excavated in 2001 because the area excavated in 2001 was far bigger than indicated 48 m². The greater part of the plot was dug up mechanically in 2001.

Dalia Ostrauskienė

Žvalgomieji tyrimai Liepkalnio gatvėje 3

2014 m. atlikti žvalgomieji tyrimai Vilniuje, Liepkalnio g. 3, 0,2554 ha ploto sklype su XX a. statiniais. Ištirti šeši 1,5x1 m dydžio šurfai – iš viso 9 m² plotas. Tirtuose šurfuose fiksuotas 2,2–2,5 m storio supiltinis kultūrinis sluoksnis, kuriame aptikta XVII–XX a. radinių.

Aušros Vartų priemiestis prie Medininkų kelio (dabartinė Liepkalnio gatvė) susiformavo XVIII a. Fiurstenhofo plane matyti, kad šios gatvės dalis už dabartinio geležinkelio tilto buvo užstatyta mediniais bei nedideliais mūriniais namais, kurie stovėjo vienas šalia kito. XVIII a. pabaigoje kilęs gaisras sunaikino didžiąją dalį šių namų. 1801 m. Vilniaus braižyklos mokinio sudarytame priemiesčio plane matyti ne tiek daug namų kaip Fiurstenhofo plane. 1845 m. Vilniaus miesto plane matyti, kad tuo metu posesijoje jau buvo 2 mūriniai pastatai. Dabartinis posesijos užstatymas susiformavo XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje.

ŠV pusėje nuo 2014 m. tyrimų vietos, Liepkalnio g. 1, 1993 m. archeologas A. Stanaitis atliko žvalgomuosius tyrimus. Jų metu ištirtas 28 m² plotas. Nustatyta, kad sklypas Aušros Vartų priemiestyje buvo apgyvendintas kur kas anksčiau, nei rodo istoriniai duomenys. Kadangi tikslios pirminio užstatymo datos istoriniuose šaltiniuose nėra, atlikus archeologinius tyrimus teigiama, kad čia gyventa jau XVI a. Tirtuose šurfuose fiksuotas 3,3–4,3 m storio kultūrinis sluoksnis, kuriame rasta buitinės ir statybinės keramikos, medžio, odos ir akmens radinių, datuotų XVI–XX a. (*ATL 1992 ir 1993 metais*, V., 1994, p. 250). Tame pačiame sklype 2007 m. žvalgymus atliko I. Vosyliūtė. Iki projektinio